

«شرق» سرمایه‌گذاری صندوق توسعه ملی در میادین نفت و گاز را برای جبران کاستی‌های سرمایه‌گذاری خارجی بررسی می‌کند

میانبر نفتی توسعه

پونه ترابی: بالا رفتن سن میادین نفتی و گازی، برداشت بیشتر همسایه‌ها از میادین مشترک و ضعف تکنولوژی

و سرمایه کافی برای توسعه این میادین در کشور، سه ضلع مثلث خطری را تشکیل می‌دهند که اگر بیش از این مورد بی توجهی قرار بگیرد، مسائل قریب‌الوقوع آن دامن کشور را خواهد گرفت. در روزگاری که کشورهای پیشرفته به‌دنبال حذف انرژی‌های فسیلی هستند، آینده نفت و گاز در دنیا روشن به نظر نمی‌رسد و همین موضوع نیز عرصه زمانی را برای بهره‌برداری از این میادین تنگ و نیاز به سرمایه کافی برای توسعه این میادین را پربرگتر می‌کند.

نفت ایران گرفتار تحریم

به گزارش «شرق» سروشت پرفراز و نشیب نفت ایران این‌بار در چاله تحریم و نبود سرمایه‌گذار خارجی گرفتار شده است. چاله‌ای که از اردیبهشت سال ۱۳۹۷ با خروج ترامپ از برجام ایجاد و روزبه‌روز عمیق‌تر شد؛ چراکه غول‌های نفتی دنیا که برای سرمایه‌گذاری و توسعه میادین نفتی و گازی ایران صف کشیده بودند، تعهدات خود را رها کرده و با صنعت نفت ایران خداحافظی کردند.

این موضوع باعث شد صادرات نفت ایران از ۲٫۸ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ به ۱۰۰ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۲۰ کاهش یابد.

این در حالی بود که توسعه میادین، هم به دانش و تکنولوژی و هم به سرمایه قابل توجهی نیاز داشت که حداقل در آن زمان در کشور یافت نمی‌شد. تحت این شرایط بود که به مرور زمان نمودار میزان برداشت از میادین و صادرات نزولی شد و کار به جایی رسید که نفت ایران از عرصه جهانی در آستانه فراموشی قرار گرفت، اما این فراموشی تبعات زیادی برای دولت‌ها دارد و نخستین چالشی که ایجاد می‌کند محقق‌نشدن درآمدهای نفتی پیش‌بینی شده در بودجه و در نهایت کسری بودجه است که افزایش پایه پولی و تورم را در پی دارد؛ اما این فقط یک روی سکه است و روی دیگر سکه همسایگانی هستند که با امضای قراردادهای مختلف با شرکت‌های مطرح دنیا، چراغ آینده میادین نفتی خود را که بعضا با ایران مشترک هستند، روشن کرده‌اند و این موضوع بر کسی پوشیده نیست که هرچقدر همسایگان بیشتر از میادین مشترک برداشت کنند، سهم ایران از این میادین کمتر خواهد شد.

شرکت‌های فرعی با سهم اندک، مانع خصوصی سازی ایران خودرو

مصوبات مجمع ایران خودرو به دلیل تملک سهام شرکت‌های فرعی، توسط خودش تصویب می‌شود و راه برون‌رفت از معضلات فعلی را مسدود کرده است، با وجود سهم اندک و اقلیتی سهام‌داران دولتی در این شرکت، هیچ اتفاقی در انتقال مدیریت ایران خودرو از بخش دولتی به نمایندگان بخش خصوصی رخ نمی‌دهد. هرچند این سناریو می‌تواند توسط کسانی نوشته شده باشد که حاضر نیستند از صندلی مدیریتی خود دست بکشند.

مجامع سالانه شرکت‌های بورسی مهم‌ترین رویداد مدیریتی در این شرکت‌ها هستند، بنابراین باید عدم تحول در مدیریت ایران خودرو را در ترکیب مجامع و فضای پیدا و پنهان تصمیم‌گیری در این رویداد دانست. در واقع سؤال اساسی اینجاست که چه اتفاقی در این مجامع می‌افتد که خصوصی‌سازی واقعی ایران خودرو از منظر تحول در مدیریت آن، دائم به تعویق می‌افتد به نحوی که ایران خودرو برای سه دوره متوالی و پنج دوره غیرمتوالی مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت شده که دقیقا ریشه در ساختار فعلی آن دارد و خروج از آن ممکن نیست و این وضعیت می‌تواند حداقل ۲۰ میلیون سهام‌داران این شرکت و در مرتبه بعدی به صورت نذیریه‌ای حداقل ۶۰ صنعت مرتبط و نیز برخی بانک‌ها و قطعه‌سازان با ایران خودرو را با بحران مواجه کند. مرور صورت‌جلسه مجامع بورسی، اطلاعات قابل توجهی از فضای مجامع به دست می‌دهد. مرور صورت‌جلسه مجامع ایران خودرو در سالیان گذشته نشان می‌دهد نام علی شیخی و محمدرضا فیض‌بخش بارها به عنوان عضو هیئت‌رئیسه مجامع تکرار شده است؛ علی شیخی، از سال ۱۳۹۰ هر سال عضو هیئت‌رئیسه مجمع بوده و از سال ۹۶ تاکنون نام محمدرضا فیض‌بخش نیز اضافه می‌شود. در واقع از سال ۱۳۹۶ در کنار دو عضو دیگر مجمع، شیخی و فیض‌بخش پای ثابت هیئت‌رئیسه مجامع هستند.

برای مثال، علی شیخی مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری سمند است که شرکت فرعی ایران خودرو محسوب می‌شود و صدررصد آن به صورت مستقیم و غیرمستقیم به شرکت ایران‌خودرو تعلق دارد و مشمول صورت‌های مالی تلفیقی ایران خودرو می‌شود. شرکت سرمایه‌گذاری سمند در آخرین مجمع ایران خودرو ۳۰٫۹ درصد سهم در ایران‌خودرو داشته و سهم شرکت مادر را خریداری کرده است. گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس با عنوان «تحلیل مالکیت دو بنگاه خودروسازی ایران خودرو و سالیان و الزامات اصلاح آن» در خصوص شرکت «سرمایه‌گذاری سمند» می‌نویسد:

«شرکت سرمایه‌گذاری سمند در سال ۱۳۸۳ تأسیس شده است… این شرکت از شرکت‌های زیرمجموعه ایران خودرو بوده که هم به صورت مستقیم و هم از طریق شرکت گسترش سرمایه‌گذاری ایران خودرو، تمام سهام آن را در اختیار دارد. در چنین شرایطی، شرکت سرمایه‌گذاری سمند اقدام به خرید سهام شرکت مادر خود (شرکت ایران خودرو) کرده و یک حلقه بسته مالکیتی ایجاد کرده است».
علی شیخی حداقل ۱۲ سال است که به عنوان هیئت‌رئیسه ایران خودرو در مجامع حضور دارد.

بازی پیچیده سهام‌داران اقلیت

احمد رویایی، مدیرعامل شرکت گسترش سرمایه‌گذاری ایران خودرو، ۱۰۰۵۹ درصد سهم در ایران خودرو دارد. سهام اکثریت این شرکت متعلق به ایران خودرو است و از شرکت‌های فرعی آن محسوب می‌شود و در صورت‌های مالی تلفیقی ایران خودرو نیز عملکرد آن منعکس می‌شود؛ برای درک جایگاه احمد رویایی در قفل‌شدگی فرایند خصوصی‌سازی ایران خودرو، باید به روابط این شرکت با دیگر شرکت‌های داخل ایران خودرو توجه کنیم.

رابطه سه «شرکت گسترش سرمایه‌گذاری ایران خودرو» با «شرکت سرمایه‌گذاری سمند» و «ایران‌خودرو» یک رابطه چرخه‌ای و پیچیده است که سنگ‌بنای همدستی پول‌های دولتی و بودجه عمومی کشور شده است. برای مثال شرکت سرمایه‌گذاری سمند ۳۰،۱۷ درصد سهام ایران خودرو را دارد و در عوض ایران خودرو نیز مالک ۷۰ درصد این شرکت است و به همین ترتیب شرکت گسترش سرمایه‌گذاری ایران خودرو مالک ۳۰ درصد شرکت سرمایه‌گذاری سمند است. در واقع این تبادل مالکیت صورتی انجام گرفته است. مسئله اصلی اینجاست که این همدستی و جابه‌جایی صورتی مالکیت با بودجه عمومی انجام شده است. پشت پرده این همدستی و معاوضه تودرتو، پایداری حاکمیت مدیریت دولتی است و همین روابط غیرتجارتی، حاکمیت بخش خصوصی در ایران خودرو را غیرممکن کرده است، چراکه گروهی مدیر دولتی، متکی به منافع عمومی و بیت‌المال و براساس روابط سیاسی و غیراقتصادی، سهامی را به صورت تودرتو خریداری کرده‌اند تا مدیریت خود را تثبیت کنند و صندلی مدیرعاملی خود را بیمه کنند.

چطور شرکت‌های بخش خصوصی از تصمیم‌گیری‌ها خط زده می‌شوند؟

در همین حال شرکت «سپهر کیش ایرانیان» با وجود داشتن حدود ۱۰ درصد سهام ایران خودرو از این فرایند تصمیم‌گیری کنار گذاشته می‌شود. سپهرکیش ایرانیان

سرمایه‌گذاری‌های این صندوق در حوزه‌های نفت، گاز و پتروشیمی، صورت خواهد گرفت.

اخبار نیز حاکی از آن است که مذاکرات صندوق توسعه ملی با وزارت نفت و شرکت ملی نفت نیز آغاز شده و آن‌طورکه رضا محمدی، مدیر نظارت و وصول مطالبات صندوق توسعه ملی، به ایستنا اعلام کرده است، شروع مشارکت صندوق توسعه ملی در میادین نفتی در فصل پاییز خواهد بود.

همچنین طبق گفته‌های مجید شکراللهی، مدیر ارزیابی و سرمایه‌گذاری صندوق توسعه ملی، ممکن است در چند میدان در قالب قرارداد IPC توسط صندوق توسعه ملی سرمایه‌گذاری صورت بگیرد. در واقع قراردادهای IPC برخی از میادین هدف، قبلا امضا شده است و صندوق به اجراشدن این قراردادها کمک می‌کند. طبق برنامه، صادرات محصولات برخی از میادین نفتی و گازی در قالب طلب صندوق توسعه ملی از دولت و شرکت نفت انجام می‌پذیرد.

دوران نفت به آهستگی در حال گذراست

در این راستا، سیدمهدی حسینی، کارشناس صنعت نفت، بر این باور است که سرمایه‌گذاری صندوق توسعه ملی در توسعه میادین نفتی و گازی یک تصمیم تجاری و درست است؛ به شرطی که این صندوق قبل از آنکه نسبت به توسعه میدان اقدام کند، بتواند با شرکت‌های E&P قرارداد منطقی ببندد و از نظر فنی قادر باشد روی عملکرد این شرکت‌ها کارشناسی صنعت نفت با بیان اینکه تئوری تأسیس

ایران برای درآمذایی نفتی فرصت زیادی ندارد

این کارشناس صنعت نفت با اشاره به فلسفه تأسیس صندوق توسعه ملی گفت: ایده تأسیس این صندوق از کشور

میزان که تولید شده است نیز باید با تخفیف صادر شود. در واقع تحریم تنها باعث توقف استخراج نفت شده، بلکه هزینه‌ها را افزایش و درآمدهای نفتی را کاهش داده است.

راهکار صندوق توسعه برای حفظ و افزایش منابع

حسینی با بیان اینکه دولت در شرایطی که درآمدهای نفتی کاهش یافته است مجبور به چاپ پول می‌شود. عنوان کرد: این در حالی است که چاپ پول تورم را به دنبال دارد و دولت‌ها برای جلوگیری از افزایش نرخ تورم، به منابع صندوق توسعه ملی دست می‌برند. در این میان صندوق توسعه ملی دنبال راهکاری گشته است که نه تنها منابع خود را از دست ندهد، بلکه بتواند درآمدها را افزایش دهد، زیرا زمانی که صندوق وام می‌دهد، تضمینی برای بازگشت وام وجود ندارد و این موضوع در آمارهای مطالبات صندوق به‌راحتی قابل مشاهده است.

او ادامه داد: راهکار صندوق توسعه ملی این بود که به جای اینکه وام دهد و دیگران استفاده کنند و تضمینی برای بازگشت پول نباشد، خودش درآمذایی کند تا از این طریق دیگر یک وام‌دهنده صرف نباشد. بررسی‌ها نیز نشان می‌دهد که صندوق‌های ثروت دنیا وام‌دهنده نیستند و سرمایه را برای روز مبادا نگه می‌دارند. درحالی‌که صندوق توسعه ملی ایران به یک صندوق وام‌دهنده تبدیل شده است.

این کارشناس صنعت نفت با تأکید بر اینکه سرمایه‌گذاری صندوق توسعه ملی در میادین نفتی و گازی از نظر تئوری اشتباه نیست، گفت: راهکار صندوق این است که میدان نفتی را توسعه دهد، به درآمذایی برسد، از محل درآمد، هم مطالبات خود را دریافت کند هم به سود برسد.

شروط موفقیت صندوق توسعه ملی در توسعه میادین نفتی

حسینی ادامه داد: راهکار مذکور از نظر تجاری درست است اما در عمل نگرانی‌هایی وجود دارد. باید به این نکته توجه شود که صندوق توسعه ملی تخصصی فنی ندارد؛ بنابراین باید تشکیلاتی ایجاد کند که دانش توسعه میدان نفتی را داشته باشد. از سوی دیگر با توجه به اینکه قرار است توسعه میادین با همکاری شرکت‌های E&P باشد، باید گفت صندوق توسعه ملی در میادین نفتی و گازی از نظر تئوری اشتباه نیست، گفت: راهکار صندوق این است که میدان نفتی را توسعه دهد، به درآمذایی برسد، از محل درآمد، هم مطالبات خود را دریافت کند هم به سود برسد.

شروط موفقیت صندوق توسعه ملی در توسعه میادین نفتی

حسینی ادامه داد: راهکار مذکور از نظر تجاری درست

است اما در عمل نگرانی‌هایی وجود دارد. باید به این نکته توجه شود که صندوق توسعه ملی تخصصی فنی ندارد؛ بنابراین باید تشکیلاتی ایجاد کند که دانش توسعه میدان نفتی را داشته باشد. از سوی دیگر با توجه به اینکه قرار است توسعه میادین با همکاری شرکت‌های E&P باشد، باید گفت

صندوق توسعه ملی در میادین نفتی و گازی از نظر تئوری اشتباه نیست، گفت: راهکار صندوق این است که میدان نفتی را توسعه دهد، به درآمذایی برسد، از محل درآمد، هم مطالبات خود را دریافت کند هم به سود برسد.

او افزود: باید به این نکته توجه داشت که ورود به میادین نفتی و گازی ریسک دارد. زیرا ممکن است برخی از چاه‌ها ذخایری نداشته باشند و سرمایه‌گذاری روی آنها باعث اتلاف

ذخایر ارزی شود. باید قبل از اقدام، همه زوایا بررسی شود و ریسک‌ها کاهش یابد؛ اما به طور کلی ایسن یک اقدام تجاری است که اگر به‌درستی اجرا شود، می‌تواند مؤثر باشد.

نتیجه آنکه هیئت‌رئیس‌های در شرایطی نسبت به تصویب صورت‌های مالی اعمال نظر می‌کند و برای برون‌رفت از وضعیت کنونی ایران خودرو برنامه‌ریزی می‌کند که خود عامل تصمیم‌گیری است و به عبارتی دیگر در مجامع ایران خودرو، عاملان وضع موجود، خودشان بر عملکرد خودشان مهر تأیید می‌زنند.

روشن است تصمیم‌گیری در مجامع ایران خودرو با روابط پیچیده و درهم‌آمیخته شرکت‌های دولتی به نتایج مثبت براساس منطق اقتصادی منجر نخواهد شد و نمی‌توان انتظار داشت با این روابط پیچیده تودلی، خصوصی‌سازی واقعی در ایران خودرو شکل بگیرد و در نهایت مدیریت از بخش دولتی به خصوصی منتقل شود. البته نحوه مقابله با این روابط ضد رقابتی و ضدتجارت در قانون پیش‌بینی شده، ازاین‌رو انتظار می‌رود شورایی رقابت به عنوان نهاد متولی دفاع از رقابت اقتصادی سالم‌سازی حوزه تجارت، نسبت به این رویه واکنش قانونی نشان دهد و با حاکمیت قانون، ترکیب این مجامع را به نفع خصوصی‌سازی واقعی تغییر دهد. اما تاکنون این شوروا موضعی نسبت به روابط تودلی شرکت‌های وابسته به دولت در مجامع ایران خودرو نگرفته است.

مناقشه عمومی دو مرحله ای پشتیبانی، سرویس، تعمیر و نگهداری تعداد ۱۰۵۳ دستگاه خودرویاز دیواری و سآلنی مارک هیوسانگ و هیوسانگ بلاس به همراه حمل، نقل و جابجایی تعداد ۲۵۰ دستگاه و ساخت با اصلاح یا بستن در چپه تعداد ۱۰۰ دستگاه و نوسازی تعداد ۶۷۳ دستگاه طبق مشخصات موصوف در اسناد مناقصه(تجدید شده)	بانک مسکن
نوبت دوم	

۱-نام، نشانی و اطلاعات تماس دستگاه مناقصه گزار: بانک مسکن به نشانی تهران ، خیابان نلسون ماندلا (آفریقا)، بالاتر از چهار راه سفیدار، خیابان ارمانگ شرقی، پلاک ۸، ساختمان ادارات کل مرکزی بانک مسکن ، طبقه دوم ، دبیرخانه کمیته عالی قبول معاملات و مناقصات تلفن: ۷۵۳۸۵۲۲۹ و ۲۴۲۰۵۷۳۸
۲- نوع ، کمیت و کیفیت خدمات (موضوع مناقصه): پشتیبانی، سرویس، تعمیر و نگهداری تعداد ۱۰۵۳ دستگاه خودرویاز دیواری و سآلنی مارک هیوسانگ و هیوسانگ بلاس به همراه حمل،نقل و جابجایی تعداد ۲۵۰دستگاه و ساخت با اصلاح یا بستن در چپه تعداد ۱۰۰دستگاه و نوسازی تعداد ۶۷۳دستگاه طبق مشخصات موصوف در اسناد مناقصه
۳-نوع و مبلغ تضمین شرکت در مناقصه:مبلغ ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ۲۴،۹۰۰ (بیست و چهار میلیارد و نهمصد میلیون) ریال که لازم است به صورت ضمانت نامه بانکی بدون قید و شرط یا رسید واریز نقدی به حساب شماره ۸۴۴۹/۸ به نام اداره کل حسابداری یا تودیع اوراق مشارکت منتشر شده توسط بانک مسکن ارائه گردد.
۴-توضیحات:بانک مسکن در نظر دارد مناقصه عمومی دو مرحله ای فوق را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت بر گزار نماید. کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد مناقصه گران و بازگشایی پاکت ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس WWW.SETADIRAN.IR انجام خواهد شد. زمان انتشار مناقصه در سامانه تاریخ ۱۹/۰۶/۱۴۰۲ می باشد.
شماره آگهی ۱۵۶۳۱۲۵ ف ام ۲۳۵۲ ۲۸بانک مسکن
شماره مناقصه : ۴۸/۰۲/۱۳